

**ՀՀ ԲՆԱԿԶՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՍԱՄԱԿԱՐԴԱԿԻ ՎՐԱ ԱՁԴՈՂ
ԳՈՐԾՈՆՆԵՐԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆԸ**

Ներկայումս խիստ կարևորվում է ՀՀ բնակչության սոցիալական իրավիճակի, մասնավորապես վերջինիս կենսամակարդակի բարելավումը: Ըստ այդմ բնակչության կենսամակարդակի վրա ազդող գործոնների վերլուծության առումով հողվածում իրականացվել է գնահատում, որտեղ ներառվել են մակրոտնտեսական հիմնական ցուցանիշները՝ իրական ՀՆԱ-ն և սպառողական գների ինդեքսը, որն էլ հնարավորություն է տալիս բացահայտելու բնակչության կենսամակարդակի բարելավման կառավարման ուղիները:

Հարկ է նշել, որ գոյություն ունի որոշակի ազդեցություն իրական ՀՆԱ-ի և սպառողական գների ինդեքսի միջև: Ինչպես ցույց են տալիս գծապատկեր 1-ի տվյալները, ՀՀ-ում 2000 թվականին 1995 թվականի համեմատ սպառողական գների ինդեքսի աճի տեմպը նվազել է՝ կազմելով 64.1%, որը բերել է իրական ՀՆԱ-ի աճի տեմպի նվազման՝ 0.65%: 2008 թվականին 2000 թվականի համեմատ սպառողական գների ինդեքսի աճի տեմպը ավելացել է՝ կազմելով 9.87%, սակայն իրական ՀՆԱ-ի աճի տեմպը նվազել է՝ կազմելով 99.9%: 2010 թվականին 2008 թվականի համեմատ սպառողական գների ինդեքսի աճի տեմպը նվազել է՝ կազմելով 0.73%, որի արդյունքում իրական ՀՆԱ-ի աճի տեմպը ևս նվազել է՝ կազմելով 4.59%: 2016 թվականին 2010 թվականի համեմատ սպառողական գների ինդեքսի աճի տեմպը նվազել է՝ կազմելով 8.87%, հետևաբար իրական ՀՆԱ-ի աճի տեմպը ևս նվազել է՝ կազմելով 1.17%:

Իրական ՀՆԱ ցուցանիշի և սպառողական գների ինդեքսի կանխատեսման նպատակով կիրառվել է max-min մեթոդը, որը երկու ցուցանիշների դեպքում կանխատեսվող մեթոդ է: MAX-MIN մեթոդը կիրառելու նպատակով իրական ՀՆԱ-ի և սպառողական գների ինդեքսի ցուցանիշներից ընտրվել են առավելագույն և նվազագույն ցուցանիշները:

Իրական ՀՆԱ-ի առավելագույն արժեքը 114,1 է, իսկ նվազագույնը՝ 85,6, սպառողական գների ինդեքսի առավելագույն արժեքը՝ 276 , իսկ նվազագույնը՝ 98,6: Հաշվարկվել են վերջիններիս տարբերությունները, այնուհետև հարաբերությունները:

MAX-MIN մեթոդն է արտացոլվել է հետևյալ բանաձևի միջոցով՝

$$Y = a + bx \quad (1)^1$$

որտեղ՝

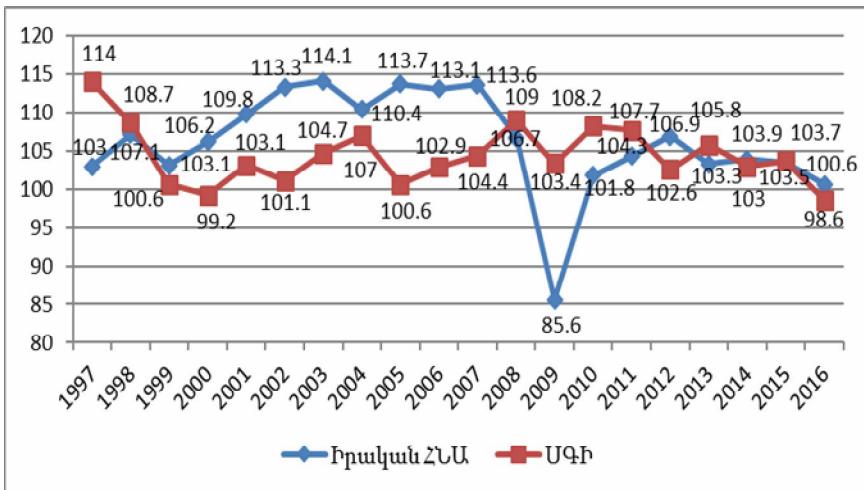
Y-ը իրական ՀՆԱ-ի ցուցանիշն է (%),

X-ը սպառողական գների ինդեքսն է (%),

a-ն հաստատուն մեծություն է,

b-ն փոփոխական (լրացուցիչ) մեծություն է:

Կիրառելով MAX-MIN մեթոդը՝ հաշվարկվել է b-ն (փոփոխական մեծությունը)՝ 6.2%: Այսինքն՝ սպառողական գների ինդեքսի մեկ տոկոսային փոփոխությունը կարող է բերել իրական ՀՆԱ-ի ցուցանիշի 6.2 տոկոսային կետի ավելացման: Ըստ այդմ էլ (1) բանաձևից դուրս է բերվել a-ն (հաստատուն մեծություն) 1597.1 ($a = 114.1 - (6.2 \cdot 276) = -1597.1$), այսինքն՝ սպառողական գների ինդեքսի լրացուցիչ 6.2% ավելացումը կարող է բերել իրական ՀՆԱ-ի 1597.1 տոկոսային կետի նվազեցման:

Գծապատկեր 1. 1995-2016 թթ. իրական ՀՆԱ-ի և սպառողական գների ինդեքսի համեմատական վերլուծությունը ՀՀ-ում (%)²

¹ Հաշվարկներն իրականացվել են հեղինակի կողմից:

² ՀՀ ԱՎԾ Հայաստանի վիճակագրական տարեգրքեր՝ 2017թ., 2013թ., 2008թ., 2003թ., 2001թ., «Ազգային հաշիվների համակարգ», էջ՝ 227, 227, 210, 216, 188, (<http://www.armstat.am/file/doc/99504388.pdf>), (<http://www.armstat.am/file/doc/99477463.pdf>), (<http://www.armstat.am/file/doc/99456328.pdf>), (<http://www.armstat.am/file/doc/638.pdf>), (<http://www.armstat.am/file/doc/99452313.pdf>), ՀՀ ԱՎԾ Հայաստանի վիճակագրական տարեգրքեր՝ 2017թ., 2013թ., 2008թ., 2003թ., 2001թ., «Գներ և սակագներ», էջ՝ 416, 416,

ՀՀ-ում իրական ՀՆԱ-ի և սպառողական գների ինդեքսի միջև փոխկապակցվածությունը բացահայտելու նպատակով իրականացվել է կոռելյացիոն վերլուծություն, որտեղ իրական ՀՆԱ-ն և սպառողական գների ինդեքսը ներկայացվել են ըստ հետևյալ բանաձևի.

$$GDP=a_0 + a_1 * CPI + \varepsilon_t \quad (2)$$

որտեղ՝

GDP-ն իրական ՀՆԱ-ի ցուցանիշն է (%),

CPI-ն սպառողական գների ինդեքսն է (%),

a_0 , a_1 –ը անկախ փոփոխականների ճկունության գործակիցներն են,

ε_t –ն պատահական սխալի մեծությունն է:

Վերլուծության համար դիտարկվել են 1997-2016թթ.՝ իրական ՀՆԱ-ի և սպառողական գների ինդեքսի տարեկան պաշտոնական վիճակագրական տվյալները: (2) մոդելը գնահատվել է ամենափոքր քառակուսիների եղանակով՝ Eviews 9 համակարգչային ծրագրի միջոցով¹, սակայն, մինչ մոդելի գնահատելը, անհրաժեշտ է տվյալները համահարթեցնել, ուստի այդ նպատակով տվյալները լոգարիթմվել են՝ կեղծ կոռելյացիա ստանալուց խուսափելու համար (աղյուսակ 1):

Աղյուսակ 1

1995-2016 թթ. իրական ՀՆԱ-ի և սպառողական գների ինդեքսի համեմատական վերլուծությունը ՀՀ-ում²

	Իրական ՀՆԱ (Log)	ՍԳԻ (Log)
1997	4.634729	4.736198
1998	4.673763	4.688592
1999	4.635699	4.611152
2000	4.665324	4.597138
2001	4.698661	4.635699
2002	4.730039	4.61611
2003	4.737075	4.651099
2004	4.70411	4.672829
2005	4.733563	4.611152

397, 427,378, (<http://www.armstat.am/file/doc/99504423.pdf>),

(<http://www.armstat.am/file/doc/99479593.pdf>),(<http://www.armstat.am/file/doc/99456363.pdf>), (<http://www.armstat.am/file/doc/645.pdf>),

(<http://www.armstat.am/file/doc/99452348.pdf>):

¹ Eviews-ը Micro TSP փաթեթի Windows տարբերակն է, որն, ըստ էության, էկոնոմետրիկ մեթոդների ուղեցույց է, <http://www.eviews.com/> :

² Հաշվարկվել է հեղինակի կողմից:

	Իրական ՀՆԱ (Log)	ՍԳԻ (Log)
2006	4.728272	4.633758
2007	4.732684	4.64823
2008	4.670021	4.691348
2009	4.449685	4.638605
2010	4.62301	4.683981
2011	4.647271	4.67935
2012	4.671894	4.630838
2013	4.637637	4.661551
2014	4.643429	4.634729
2015	4.639572	4.641502
2016	4.611152	4.591071

Ընտրված ցուցանիշների հիման վրա իրականացվել է կոռելյացիոն վերլուծություն, համաձայն որի՝ բացահայտվել է իրական ՀՆԱ-ի և սպառողական գների ինդեքսի դիպուկության աստիճանը: Ավելին, ինչպես ցույց են տալիս աղյուսակ 2-ի տվյալները, իրական ՀՆԱ-ի և սպառողական գների ինդեքսի միջև գոյություն ունի նշանակալից բացասական կոռելյացիա՝ -0.60, ուստի իրականացված կոռելյացիոն վերլուծության արդյունքները հաստատում են, որ դիտարկվող գործոնների միջև գոյություն ունի նշանակալի փոխկապվածություն:

Աղյուսակ 2

Ընտրված գործոնների միջև կոռելյացիոն արժեքները¹

	Իրական ՀՆԱ	Սպառողական գների ինդեքս
Իրական ՀՆԱ	1	
Սպառողական գների ինդեքս	-0. 60	1

¹ Հաշվարկվել է հեղինակի կողմից Eviews 9 համակարգչային ծրագրի միջոցով:

ՀՀ ԲՆԱԿԶՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՍԱՄԱԿԱՐԴԱԿԻ ՎՐԱ ԱԶԴՈՂ ԳՈՐԾՈՆՆԵՐԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆԸ

ԼԻԼԻԹ ՄԱՆՎԵԼԻ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

ՀՀ ԳԱՄ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի հայցորդ

Համառոտագիր: Հարկ է նշել, որ ներկայումս խիստ կարևորվում է ՀՀ բնակչության սոցիալական իրավիճակի, մասնավորապես վերջինիս կենսամակարդակի բարելավումը: Ըստ այդմ իրականացվել է գնահատում, որի արդյունքում բացահայտվել է, որ էական կապ գոյություն ունի դիտարկված ցուցանիշների միջև: Հետևաբար, կիրառելով MAX-MIN մեթոդը, հաշվարկվել է, որ սպառողական գների ինդեքսի լրացուցիչ 6.2 տոկոս ավելացումը կարող է բերել իրական ՀՆԱ-ի 1597.1 տոկոսային կետի նվազեցման, այսինքն՝ սպառողական գների ինդեքսի հետագա ավելացումը կբերի իրական ՀՆԱ-ի նվազման, ինչն էլ վկայում է ստվերային տնտեսության ծավալների ավելացման մասին:

Բանալի բառեր. *բնակչության կենսամակարդակ, իրական ՀՆԱ, սպառողական գների ինդեքս, մակրոտնտեսական ցուցանիշներ, MAX-MIN մեթոդ:*

АНАЛИЗ ФАКТОРОВ, ВЛИЯЮЩИХ НА УРОВЕНЬ ЖИЗНИ В АРМЕНИИ

ЛИЛИТ МАНВЕЛОВНА ПЕТРОСЯН

соискатель Института экономики им. М. Котаняна НАН РА

Аннотация: Следует отметить, что в настоящее время придается большое значение социальному положению населения Республики Армения, в частности, улучшению его жизненного уровня. Исходя из этого дана оценка, которая показывает, что существует значительная корреляция между наблюдаемыми показателями. Таким образом, используя метод MAX-MIN, предполагается, что увеличение индекса потребительских цен на 6,2% может привести к снижению реального ВВП на 1597,1 процентных пункта, другими словами, дальнейшее увеличение индекса потребительских цен приведет к снижению реального ВВП, что свидетельствует о повышении объема теневой экономике.

Ключевые слова: *жизненный уровень населения, реальный ВВП, индекс потребительских цен, макроэкономические показатели, метод MAX-MIN.*

ANALYSIS OF THE FACTORS AFFECTING THE STANDARDS OF LIVING IN THE REPUBLIC OF ARMENIA

LILIT MANVEL PETROSYAN

*Ph.D. Student, M. Kotanyan Institute of Economics
National Academy of Sciences, Republic of Armenia*

Abstract: It should be noted that the social conditions of the population of the Republic of Armenia, namely raising the standards of living need to be emphasized. Moreover, the author carries out an assessment and stipulates that there is a strong relationship among the considered variables. Hence, by utilizing the MAX-MIN method the author figures out that an additional consumer price index increase by 6.2p.p. could cause a real GDP decline by 1597.1 p.p.; in other words, the further increase in the consumer prices will lead to the real GDP decline, thus stating the evidence of increase in the size of the shadow economy.

Keywords: *Standards of living of the population, real GDP, consumer price index, macroeconomic indicators, the MAX-MIN method.*